

MOTTATT 02 MAI 2005

Det kongelige Justis- og Politidepartement,
Postboks 8005 Dep,
0030 Oslo

SJØMANSKIRKEN
Norsk kirke i utlandet

JUSTISDEPARTEMENTET	
6 MAI 2005	
SAKSNR.	200502898
AVD/KONT/BEH.	ROA / T3 / JK
DOK.NR.	12
ARKIVKODE:	627

Høringsuttalelse vedr. 26.12

fra Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet

Vi takker for invitasjon til å komme med en uttalelse i anledning evalueringsutvalgets rapport etter flodbølgekatastrofen i Sør-Asia. Sjømannskirken finner rapporten utfyllende og god. Bildet som tegnes av hendelsesforløp og de respektive instansers involvering synes sakssvarende. Vi ønsker å konsentrere vår tilbakemelding om følgende forhold:

1. Sjømannskirkens hovedanliggende
2. Tiltak og nyordning
3. Sjømannskirkens mandat
4. Samarbeid med næringsliv og Utenrikstjeneste
5. Sjømannskirkens nettverk
6. Kompetanse og beredskapsordning
7. Oppsummering

1. Sjømannskirkens hovedanliggende

- Erfaring og praksis viser at når ulykker og kriselignende situasjoner oppstår blant landsmenn i utlandet, blir Sjømannskirken som regel involvert i hjelpearbeidet.
- Skal Sjømannskirken få utført sin del av oppdraget på en best mulig måte, er vi avhengig av et forutsigbart samspill med Utenrikstjenesten og andre aktuelle aktører.
- Det må derfor utarbeides nytt planverk for Utenrikstjenesten som instruksfester samarbeidet mellom Utenrikstjenesten, Sjømannskirken og andre aktuelle aktører. Slikt planverk må opprettes både sentralt her hjemme og ute ved hver enkelt utenriksstasjon. Psykososial oppfølging på hendelsesstedet ute må vektlegges.
- På denne måten er vi overbevist om at både Utenrikstjenesten og vi andre aktører vil gjøre hverandre bedre, - til beste for de menneskene som til en hver tid er avhengig av våre tjenester.

2. Tiltak og nyordning

Både overfor Reinås-utvalget og overfor ambassadør Åge Grutle (UDs egne interne evaluering) har Sjømannskirken kommet med forslag til nye rutiner i forbindelse med krisehåndtering:

Nasjonalt kriseberedskapsteam

Vi mener det haster med å få etablert et nasjonalt kriseberedskapsteam med forutsigbare rutiner for samarbeid med aktuelle aktører. Teamet må være bredt sammensatt. Teamet må ha beslutningsmyndighet og må kunne arbeide ubyråkratisk.

Teamet må kunne rykke ut på meget kort varsel og overta koordineringsansvaret på skadestedet. For ingen kan forvente at en hvilken som helst utenriksstasjon skal ha tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å håndtere en hvilken som helst krise hvor som helst i verden til en hver tid.

Lokale beredskapsplaner

Alle utenriksstasjoner må snarest pålegges å gå gjennom sine beredskapsrutiner.

I disse rutineene må en forsikre seg om at aktuelle lokale samarbeidspartnere som Sjømannskirken blir tatt på alvor og regnet med fra første øyeblikk.

I evalueringsutvalgets rapport på side 167 er det skissert en modell som synes å ivareta våre anliggender. Vi har ikke forutsetning for å mene så mye om ansvarsfordelingen mellom ulike departement og politi.

Det vi imidlertid forventer er at det i nyordningen nedfelles instruksjoner som sikrer at "andres planer" og "andres ressurser", herunder Sjømannskirkens planer og ressurser, umiddelbart kommer til anvendelse når kriselignende situasjoner oppstår.

Et ytterligere tiltak for å sikre forutsigbar samhandling mellom den enkelte utenriksstasjon og Sjømannskirken, kan være at Sjømannskirkens lokale daglige ledere får en formell tilknytning til aktuell utenriksstasjon. (Jfr. St.meld. nr. 49, 1992-93, Kap 3.1 om ordningen som er innført i Paris). En eller annen formell tilknytning mellom Utenriksstasjonen og Sjømannskirkens hovedkontor ville også bedre sikret god samhandling.

3. Sjømannskirkens mandat

St.meld.nr 49 (1992-93) "Uten grenser. Om kirkelig betjening av nordmenn i utlandet" og Innst.S.nr 91. (1993-94) omhandler Sjømannskirkens arbeid og organisasjonens mandat. I meldingen Kap 3.2.2 heter det: *"Kirkemøtet 1989 gjorde vedtak om å anmode Den norske Sjømannsmisjonen (som organisasjonen het den gang) om fortsatt å ivareta kirkens ansvar for betjeningen av nordmenn i utlandet..."*

Med grunnlag i Kirkemøtets vedtak 1988/1989 har Den norske Sjømannsmisjonen fra 1.januar 1990 benyttet tilleggsbetegnelsen Norsk kirke i utlandet".

(Fra 1.januar 2004 har organisasjonens offisielle navn vært Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet).

Om forholdet til Utenriktjenesten heter det i Kap 3.1:

"Sjømannsprestene har i noen land tradisjonelt vært knyttet til den stedlige norske ambassaden... Den norske presten i Paris har status som sosial-attache ved den norske ambassade, hvor presten også har kontorer. Oppgaven som sosial-attache er nærmere beskrevet i instruks, og innebærer at presten inngår i ambassadens generelle beredskap, bistår ambassaden i sossialsaker og lignende".

I Kap 5 om mål og perspektiver heter det så (Kap 5.5.):

"Som nevnt i avsnitt 3.1. er det ved enkelte av Sjømannsmisjonens utestasjoner etablert et formelt samarbeid med den stedlige norske ambassaden. Andre steder foregår samarbeidet gjennom uformelle kontakter og gjensidig bistand i konkrete situasjoner. Departementet mener det bør utredes nærmere hvilke muligheter som forligger for en utbygging av samarbeidet mellom det kirkelige utearbeidet og norsk utenriktjeneste. Blant annet vil utenlandsprestene åpenbart kunne representere verdifull stedlig kompetanse, særlig i sossialsaker og som del av utenriksstasjonenes alminnelige beredskap".

I det innledende Kap 1 konkluderer Departementet:

"Departementet understreker betydningen av det kirkelige utearbeid som en kirkelig tjeneste og som et sosialt og praktisk fungerende velferds- og støtteapparat overfor nordmenn i utlandet, og verdien av at betjeningen av de ulike målgrupper er forankret i Den norske Sjømannsmisjonen med grunnlag i et samspill mellom offentlige hensyn og interesser og organisasjonens selvstendige og frivillige basis... Departementet anbefaler at det samlede norske kirkelige utearbeid legges til Den norske Sjømannsmisjonen...".

I Stortingets innstilling blir Departementets anbefalninger i all hovedsak bekreftet.

"Komiteen meiner ut frå ei samla vurdering at Den norske Sjømannsmisjonen er særleg godt skikka til å føre vidare og vere hovudansvarleg for gjennomføring av kyrkjeleg arbeid for nordmenn i utlandet. Komiteen ser det som viktig at Sjømannsmisjonen driv velferdsarbeid".

"Av omsyn til Sjømannsmisjonen si rolle som norgesrepresentant ute er det også behov for å samarbeide på administrativt plan mot næringsliv, næringsorganisasjoner og ulike departement"

4. Samarbeid med andre

I den 10-års periode som er gått siden Stortinget på bakgrunn av St.meld. nr 49 behandlet Sjømannskirkens arbeid, har organisasjonen nedlagt et omfattende arbeid for å etablere forutsigbare relasjoner overfor aktuelle samarbeidspartnere.

Tjenesteavtaler med næringslivet og andre

Sjømannskirken betjener alle nordmenn i utlandet så langt organisasjonens ressurser rekker. Imidlertid har vi i de senere år inngått såkalte tjenesteavtaler med over 70 norske bedrifter, rederier, turoperatører, offshoreselskaper og institusjoner med internasjonalt engasjement. Tjenesteavtalen beskriver punktvis hva Sjømannskirken kan bidra med og hva en bedrift med utestasjonert personell kan forvente seg av Sjømannskirken. Beredskap er alltid et sentralt punkt i slike avtaler. Gjennom slike tjenesteavtaler skapes det en større grad av forutsigbarhet både for den aktuelle bedrift og Sjømannskirken som organisasjon.

Tjenesteavtalen som ble inngått med Europeiske Reiseforsikring i 2001, har i denne sammenheng vist seg å være av særdeles stor nytte og betydning. Dette ble bekreftet i forbindelse med 9.september 2001 i New York, bombeterroren på Bali i 2002 og ikke minst nå sist under flodbølgekatastrofen.

Forholdet til Utenrikstjenesten

Vår erfaring er at der samarbeidet med Utenrikstjenesten er godt og forutsigbart, der bidrar våre to organisasjoner til å gjøre hverandre gode, - til beste for de menneskene vi skal betjene. Det finnes mange eksempel på godt samarbeid mellom den enkelte utenriksstasjon og den lokale sjømannskirke og med Utenrikstjenesten generelt.

Svakheten er at dette samarbeidet ikke i tilstrekkelig grad er instruksfestet og nedfelt i planverk. Derfor blir samhandlingen ofte preget av tilfeldighet, - den blir personavhengig og av og til kan en få inntrykk av at den også er ideologiavhengig.

Når det så oppstår en kriselignende situasjon, - blir den ressurs Sjømannskirken ville kunne være for Utenrikstjenesten ofte glemt. Dette var også tilfelle i den innledende fase av flodbølgekatastrofen.

Sjømannskirken har gjort mange forsøk på å gjøre noe med denne svakheten. Vi har tatt initiativ til møter med UD sentralt der vi har vist til både stortingsmelding og innstilling. Og vi har tatt initiativ til kurs om "beredskap i forbindelse med større ulykker". Slike kurs, med deltakelse både fra Utenrikstjenesten, turoperatører og fra utestasjonert norsk næringsliv, har vi arrangert både i Europa, USA og i Singapore.

Kursene ble fulgt opp med konkrete forslag til "*liste over tiltak for håndtering av større ulykker/katastrofer i utlandet hvor norske borgere er involvert*".

Utkastet ble først sendt til ambassadene i Jakarta, Kuala Lumpur og Bangkok til uttalelse. Deres kommentarer ble innarbeidet og utkastet oversendt UD 1.mars 1995. Vi hørte aldri noe mer om saken.

Etter bombeterroren på Bali i 2002, ba Europeiske Reiseforsikring og Sjømannskirken i fellesskap om møte med UD. Her etterlyste vi mer forutsigbare samarbeidsrutiner knyttet til katastrofer og ulykker i utlandet. Mer enn noen gang haster det med at slike rutiner etableres.

5. Sjømannskirkens nettverk

Sjømannskirken har i dag arbeid på alle kontinent knyttet til nærmere 50 stasjoner/enheter. Blant enhetene er også flere ambulerende tjenester som driver et omfattende oppsøkende arbeid i områder der antall nordmenn ikke er tilstrekkelig stort for fast virksomhet.

Organisasjonen forsøker hele tiden å være à jour med dagens norske reise- og migrasjonsmønster. Som en følge av dette er det i løpet av 2004 åpnet tre nye kirker, to i Spania og en i Sydney, Australia. I løpet av de senere år er det dessuten opprettet ambulerende tjenester i Asia Øst, Sør-Øst Asia, Sør-Afrika og Brasil.

Jfr. evalueringsutvalgets rapport Kap 6 om den globaliserte nordmann.

Sjømannskirken har dessuten et utstrakt samarbeid med internasjonale søsterorganisasjoner, spesielt med Svenska Kyrkan i utlandet. For tiden føres det samtaler med Feltprestekorpset og med Det norske Misjonsselskap med tanke på bruken av hverandres nettverk i forbindelse med kriser og ulykker blant landsmenn i utlandet.

6. Sjømannskirkens kompetanse og beredskapsordning

På side 163 i Reinås-utvalgets rapport sies det:

”Når en katastrofe inntreffer, har de rammede i tillegg til de akutte behovene trygghet, medisinsk hjelp, mat og drikke, et grunnleggende behov for nærvær. Å møte norsk personell ved en katastrofe som skjer i utlandet, vil gi en viktig opplevelse av tilhørighet og tilknytning. Forutsetningen for å kunne gi slik omsorg og bistand er at personellet har kunnskap om akutte stressreaksjoner og krisehjelp, en holdning preget av omsorg og respekt, erfaring i forhold til traumatiserte mennesker, evne til både å arbeide selvstendig og i team og selvinnsikt i forhold til egen kompetanse og sårbarhet. Det ble ikke gjort nok for å koordinere innsatsen til organisasjoner og frivillige som har denne kompetansen”.

Vi våger å hevde at Sjømannskirken har spesielle forutsetninger nettopp på det området utvalget her løfter frem. Dels er det en kompetanse våre medarbeidere har med seg fra sin tidligere utdanning og praksis og dels er det en kompetanse vi forsøker å utvikle etter ansettelse hos oss.

Sjømannskirken har et differensiert opplæringsopplegg. Samtlige medarbeidere, uavhengig av funksjon, gis grunnleggende opplæring i beredskapstenkning og planverk gjennom innføringskurs, medarbeidersamlinger, og egenutviklet databasert opplæring. Daglige ledere ved den enkelte sjømannskirke eller enhet ute er beredskapsansvarlig og gis en mer omfattende opplæring. I tillegg har organisasjonen flere ressurspersoner som har spesialkompetanse som benyttes i hele organisasjonen.

Sjømannskirken har en døgnåpen beredskapsvakt som har vide fullmakter og som på kort tid kan dirigere personell til aktuelle hendelsessteder. Når det gjelder øvrig beskrivelse av Sjømannskirkens beredskapsordning vil vi henvise til Reinåsrapportens side 50 som gir en kortfattet og presis fremstilling av ordningen.

7. Oppsummering

- Både Stortinget og Den norske kirke har allerede gitt Sjømannskirken et bredt mandat overfor landsmenn i utlandet
- Sjømannskirken har allerede inngått tjenesteavtaler med mange av de bedrifter/institusjoner som har ansatte i utlandet
- Sjømannskirken har et verdensomspennende nettverk av stasjoner og medarbeidere med relevant kompetanse og erfaring i forhold til kriser og ulykker som måtte ramme landsmenn ute
- Sjømannskirken erkjenner at den bare er én aktør blant flere. Men skal vi få utført vår del av oppdraget, er vi avhengig av et forutsigbart samspill med Utenriktjenesten og andre aktører.
- Det må derfor utarbeides nytt planverk både sentralt og lokalt som instruksfester dette samspillet mellom aktørene.

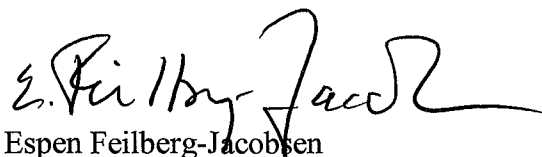
- På denne måten er vi overbevist om at både Utenriktjenesten og aktørene rundt seg vil gjøre hverandre bedre - til beste for de menneskene som til en hver tid er avhengig av våre tjenester.

Bergen, 29.april, 2005

Med vennlig hilsen

Kjell Bertel Nyland
Generalsekretær

Espen Feilberg-Jacobsen
Utenlandssjef